

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

Η ΣΤΗΛΗ ΜΟΥ

ΜΙΚΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΑΘΗΝΑΣ

Η ΤΑΒΕΡΝΑ ΤΟΥ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗΟΥ

Έμπρός, στη δουλειά!

Τό «Τραγουδάκι» τοῦ κ. Ἀβγ. ἔχει κάποια ἀναμειλία στὴν ἐκφρασί του μοιάζει μὲ πεζότητα γιὰ τὴν ἐπαίρναμε γιὰ ἀφέλεια ἢ γι' ἀπλότητα θεληματικὴ καὶ διαλεκτικὸ σχῆμα: «δὲν ἐνοιοῦσε», «ἔρερε γιατί...» Ἡ ἐπαναλήψις τοῦ ἴδιου λεκτικοῦ τύπου ὅταν δὲν προσθέτει, ὠρισμένως ἀφαιρεῖ πολὺ περισσότερο ὅταν σὲ δικτῶ στίχους συναντοῦμε δυὸ φορές τὸ «δειλινό», δυὸ τὸ «ἀνταμωθήκαμε», τρεῖς τὴν «θλίψη» [«θλιμένο»-«θλιμένα»] καὶ στὴν ἀρχὴ-ἀρχὴ ἐκεῖνο τὸ ἀνυπόφορο «ἐκεῖο»... Νεοελληνικὸ πρότυπο γιὰ τὴν καλὴν, τὴν «κυκλικὴν ἐπαναλήψιν» στὴ λυρική ποιήσι δὲν ἔχω πρόχειρο αὐτὴν τὴν στιγμὴ. Νὰ ὅμως ἕνα μισο-ελληνικὸ πρότυπο, ἀφοῦ εἶνε Μωρεάς, καὶ δὴ μεταφρασμένος. (Ἐξ αὐτῆς τῆς ἀφορμῆς θὰ σᾶς δώσω στὸ ἐρχόμενο περισσότερα δείγματα τῆς νέας μεταφραστικῆς δοκιμῆς τοῦ κ. Τ. Ἀγρα).

Στὸν ῥόδιον κοίτωναι, ποὺ οἱ λευκὲς ὀρνάνσεις
σφιγνάν τὰ μῦρα τοὺς μὲ τῶν δαυλῶν τὸ θάλλος,
ἢ ἀέριονα μὲ τὸ χιτῶνι ὅλο δαντέλλες
τοῦ παππαγάλου τῆς ὁσο ἐπαίει πῶς εἶχε
Χριστὴ! καὶ ματιὰς ποὺ σὲ σαστίζαν!

Καὶ δὲν τίς μάζωνες, τίς πάγκαλες ὀρνάνσεις,
τὰ μυστικὰ ποὺ σὲ σαστίζαν δὲν ἀναζητοῦσε
τὸν χιτῶνι, μὲ τὴν οὐρὰ καὶ τὴς δαντέλλες,
στον ῥόδιον κοίτωναι, ποὺ οἱ λευκὲς ὀρνάνσεις
σφιγνάν τὸ μῦστο τοὺς μὲ τῶν δαυλῶν τὸ θάλλος.

Νὰ ἕνα ἑλληνικὸ πρότυπο ἐπαναλήψεως—καὶ μά-
λαστὰ στὴν ῥίμα—γιὰ σκοπὸ σατυρικὸ, «ἐπιταυτοῦ»,
ὅπως λέγει ὁ ποιητὴς του:

Τὸ Συνοδικό-Μακρῶνικὸ ἢ Μακρῶνικὸ-Συνο-
δικὸ συνοικέσιο.

Ὅλο αὐτὸ τίτλος, καὶ τίτλος ποιήματος! Ἀλλὰ εἴ-
παμε: «ἐπιταυτοῦ!» Ἐπακολουθεῖ τὸ ἐπεξηγηματικὸ
ἐπιγράμμα κ' ἡ παροιμία, ὡς εἶδος ἐξαγγελτικοῦ
μοτίβου:

Ἀποιδία συμπάθεια.
Ἡ Κακαβὸν παντρεύεται
καὶ παίρνει Κατραμάκη.

κ' ἔπειτα τὸ συννέτο:

Μέγας καὶ φοβερός εἶν' ὁ Μακρῶνικος
Γιὰ τὸ ἐκεῖνος σήμερον εἶναι Σύνοδος.
Ναί, Σύνοδος ἐγίνηκε ὁ Μακρῶνικος.
Καὶ Μακρῶνικος ἐγίνηκε ὁ Σύνοδος.
Καὶ ποὺ μὲς μιλεῖ τώρα ὁ Μακρῶνικος
Νὰ στοχασθῶμε πῶς μιλεῖ καὶ ὁ Σύνοδος.
Τὴ Σύνοδος πλὴν τώρα, τὴ Μακρῶνικος.
Ὅταν λέει Μακρῶνικος, λέμε Σύνοδος.
Ἀπὸ τώρα κ' ἐμπρός, τότε ὁ Μακρῶνικος;
Ὅλο τὸ ἴδιο ἂν νῦν τότε ὁ Σύνοδος;
Καὶ πάλι, ἂν νῦν τότε ὁ Μακρῶνικος;
Εἶν' ὅλα ἐκεῖνα ποὺ μὲς λέει κ' ὁ Σύνοδος;
Ἐπειδὴ τώρα Σύνοδος-Μακρῶνικος
Εἶναι τὸ ἴδιο ἂν Μακρῶνικος-Σύνοδος.

Ἐπειτα ἔχουμε τὴς ἐπαναλήψεις ὁλοκλήρου στίχου—
συνήθως τοῦ πρώτου, ποὺ, ἢ ξανάρχεται πρῶτος
σ' ὅλα τὰ τετράστιχα, ἐξάστιχα κτλ., ἢ ἐπαναλαμβάνε-
ται καταληκτικὰ σ' ὅλα, σὲ μερικά, ἢ στὸ τελευταῖο,
ὅπως τό:

καὶ μοῦ ἔχουν πάρει, μέσ' ἀπ' τὴν ψυχὴ
καὶ μοῦ ἔχουν πάρει

τοῦ Χατζόπουλου. Ἐχομε ἀκόμα τὴς ἐπαναλήψεις τῶν
«ἐπωδῶν», τῶν «ἀντιφώνων» καὶ τῶν τοιούτων:

Γκλάν, γκλάν, τὰ σήμαντρα
τῆς ἐκκλησίας,
γκλάν, γκλάν, οἱ ἀντίλαλοι
τῆς ἐρημίας
ἀποκρινόνταν
φριχτὰ φριχτὰ.

Ἐχομε τὰς ἰδιότυπες χρωματικὰς ἐπαναλήψεις τῆς
Βίβλου καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὕμνογραφίας

Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον,
Εὐλογεῖς εἰ Κύριε,
Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον,
Καὶ πάντα τὰ ἐνὸς μου
Τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ.
Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον,
Καὶ μὴ ἐπιλανθάνου.
Πᾶσας τὰς ἀνταποδόσεις αὐτοῦ.

Καὶ δὲν εἶνε, βέβαια, μόνο αὐτὲς οἱ θεματικὲς, ἀς
πῶμε, ἐπαναλήψεις γιὰ νὰ τελειώσω ὅμως σὲ
λέγω ὅτι παντοῦ οἱ ἐπαναλήψεις ἔχουν ἕναν λόγον—
μὴν τὴν ἀδυναμίαν δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἔχουν ὡς
τοιούτων. Πρόκειται δὲ περὶ ἀδυναμίας καὶ ἀπειροκα-
λίας, φιλε, καὶ ὅχι περὶ ἀφελείας καὶ ἀπλότητος στὸ
δικό σου τὸ «Τραγουδάκι». Ὡστε περιμένω καὶ
καλλίτερο καὶ, ἔρερε; ἀπὸ «κεῖνα ποὺ μοῦ γράφεις,
ἔγω πολλὰς ἐλπίδες ὅτι θὰ τὸ λάβω.

Ἐν πρώτοις κ. Λαγκ., ἐγὼ ποτὲ δὲν εἶπα ὅτι κρίνω
ἐπειδὴ τοὺς παλιούς μου συνεργάτας τούναντιον,
καὶ εἶπα καὶ εἶδεκα πάντοτε ὅτι κρίνω ἀκριβῶς τὸ
ἀντίθετο. Ἀλλο ζήτημα «ἡ σκληρότης ἡ μεγάλη»
τῆς Δοξ., ποὺ μοῦ συνιστοῦσε γενικῶς νὰ κρίνω αὐ-
στηνὰ τοὺς ἐκτάκτους συνεργάτας. Τὴν ἔχουσα; Ὅχι.
Αὐτὸ ἔχει σημασίαν! Συντάσεις ἀκούω βέβαια πολ-
λὰ: τί κρίνω καὶ. Λοιπὸν; ἢ «Ἀγάπη» σου καὶ
λέγει ἢ «Βροχή» κ' ἢ μεταφράσι τῆς «Πεταλούδας»
τοῦ Λαμαρτίνου μάλλον τίποτε. Θὰ σοῦ συνιστοῦσα

Ἦταν ὁμορφα, σκαρφωμένη σὰ φωλίτσα πε-
τροχειλιονιδῶν, ἐκεῖ ψηλὰ κατὰ τὰ τελευταῖα σπι-
τια πρὸς τὸ Κάστρο, ἡ ταβέρνα τοῦ Σαντορινήου.
Ἐκεῖ τελείωναν καὶ τὰ μαρμαρένια σκαλῆκια
τοῦ ἀνηφορικοῦ σοκακιῶ ποῦ ἔφερνε ὀλίγισα ἀπὸ
τὸ δρόμο τὸν πλατὺ κάτω, ἴσαμε τοῦ Ριζόκαστρου
τὰ τελευταῖα χαμόσπιτα. Ἡ Ἀθηναίικη παλὴ
βρύση μὲ τὴν χαριτωμένην ἀνιδωτὴ μαρμαροσκα-
λιστὴ καμπύλῃ καὶ τὴν λεοντοκεφαλὴν, ἐστέκον-
ταν ξερὴ πιά καὶ ἀπὸ καιρὸν ἀδρόσιση! ὁ κισσὸς
ποῦ τὴν περιτριγυρίζεν εἶχε χλωμίσει, καὶ τὸ πο-
λυτρίχι ἀποξηραμένο, εἶχε πεταχθῇ μὲ τὸ ἴδιο τὸ
χέρι τοῦ Μανώλη τοῦ Σαντορινήου.

Πήγαινε κακόμοιρο. Στέρεψε ἡ βρύση. Κον-
τέβουμε νὰ στερέψουμε κ' ἐμεῖς, ἐδῶ πέρα! Δέκα
βαρέλεια ἔβαζα ἄλλοτε; ἔξη ἔγιναν! Ἐσσερα! καὶ
φέτος δυὸ μονάχα!

Μὴ κακομελετᾷς κύρ Μανωλί. Ἐχεῖ ὁ Θεός.
— Ἀμ' τί νὰ κακομελετᾷς, Χριστιανέ, δὲ βλέ-
πεις: Μπύρα σοῦ λείει ἄλλος; κ' ὁ μεροκαματιᾶ-
ρος μπύρα; κ' ὁ σκουπιδιάρης; κ' αὐτὴ ἡ κουστὴ
Ζωῖτσα κ' κλησάρισσα τὴν ἀψησε τὴν εὐλογημένην
τὴ σπιρτότῃ τῇ Μεσογείικῃ. Τ' ἀφίσε καὶ τὸ Σαν-
τορινήο, καὶ τῶριζε στὸ...παληοζούμι. Ἀνάθεμά το
ποῦ τῶρεαν οἱ Βαβαρέζοι!

Νάτο κι' αὐτὸ τὸ καταραμένο! ὡς ἐδῶ πάντο
ἀνέβηκε. Νύχτα μέρα κουβαλᾷ κόσμον, παρέες, γλέν-
τια, λαθρεμπόρια ὅλοι καὶ μέσα στὴ μπύρα σοῦ
λέει ἄλλος... Πεθαίνουμε τ' ἀδέρφι... Πεθαίνουμε!
Τὶ νὰ τοῦ εἰπῇ κανεῖς, καὶ τί νὰ τὸν παρηγο-
ρήσῃ; Ἡ Ταβέρνα πέθαινε, καὶ ἀγοπείθαινε, καὶ
στερέβε, ὅπως στερέψε κ' ἡ γειτονοπούλα τῆς ἡ
βρύσης. Κι' ὁ Μανωλὶὸς μαραίνονταν ὅπως μαρά-
θηκε ὁ κισσός.

Εἶχε δίκιο. Οἱ Μπενζίνες χάραζαν δρόμο ὡς
ἐκεῖ παύω. Κάθε βράδυ, τὰ πολύχρωμα φαναράκια
λαμπύριζαν ἀπὸ μακριὰ προσκαλόντας τὸν
κόσμον καὶ οἱ νότες μιὰς θεοτρελλῆς ὀρχήστρας
ἐφθαναν ὡς κάτω στὸν κεντρικὸ δρόμον. Ἡ δόξα
τῆς ταβέρνας, ὁ γιορῆς, ὁ ἀμᾶνὲς καὶ τὸ γλυκὸ σαν-
τούρι, εἶχανε σβύσει ἀπὸ καιρὸ. Οἱ πελάτες ἔγυ-
γαν κ' ἀραιώναν ἕνας ἕνας, ὡς ποὺ κ' ὁ τελευ-
ταῖος πιά, βρῆκε καλλίτερο τὸ μαυροζούμι, ἀπὸ
τὴν ξανθὴν! τὰ λαμπρὰ πολύχρωμα φαναράκια ἀπὸ
τὸν τενεκὲ τὸν κρεμαστὸ μὲ τὴν ἀσετυλίην ποῦ
βρομιούσε καὶ τὴς νότες τῆς καινούριας ὀρχήστρας
πιδ γλυκὲς ἀπὸ τὴς λιγομάρες τοῦ σαντουριῶ.

νὰ φροντίσῃς περισσότερο τὴ μορφή, ἂν δὲν φοβόμουν
μὴν, παραζηγώντας, νομίσῃς ὅτι μορφή καὶ οὐσία
στὴν Τέχνη ξεχωρίζονται ἢ, ἔστω, ὅτι ἐνὶ τῇ Τέχ-
νῃ γιὰ νὰ σοῦ λέγω: «φρόντισε τὴ μορφή» ὅστε-
ρεῖ στὴ μορφή» κτλ. Γι' αὐτὸ καὶ σοῦ λέγω: Δούλευε
δούλευε καὶ διάβαζε—γράφε καὶ σκέψαι! Ἀν δυσκολεῖ-
σαι γιὰ τὸ δεύτερο, στέλνε τὰ σ' ἐμένα! χρόνια αὐτὴν
τὴν δουλειὰ κάμνω—σκέψαι! Πρῶτα τὰ δικά μου,
κ' ἔπειτα τῶν ἄλλων. Ἀμα ὅμως ξεπέσει καὶ κα-
νένα καλὸ—βλέπεις: τὸ τιμῶ ὅσο παίρνει, πύτερο
κ' ἀπ' τὴν ἀξία του.

Γιὰ νὰ ἔχῃ κατὰ ἡλικίαν τὴς χαρὲς τῆς καὶ τὴς λύ-
πης τῆς, κ. Λαδ., ὅπως εἶνε ἀλήθεια, σημαίνει ὅτι ὁ
ἀνθρωπος ἔχει σὲ κατὰ ἡλικίαν ὠρισμένες σχέσεις μὲ
τὴν ζωὴν, ὠρισμένες ἀπαιτήσεις ἀπ' αὐτὴν, ὠρισμένες
ιδέες γι' αὐτὴν—ἢ ὅχι; Ἐν τούτοις, ἀς ἔχουμε ὑπ' ὄψιν
μας καὶ ὅτι σταθερὸ σημεῖο ἀρχῆς καὶ τέλους δὲν ἔχει
καμμιά ἡλικία! ὅτι, ἐκτὸς τῆς νηπιακῆς, ὅλες φέρνουν
τὴν ἱστορίαν τῆς προηγουμένης! ὅτι, τέλος, ὁ συντελε-
στὴς «ἡλικία» εἶνε ἀσάφης, μ' ὅλο ποὺ εἶνε πο-
λυσημάντος.

Ὁ κ. Τροπαιάτης μὲ δνομάζει «ἀγαπητόν», ἀλλ'
ἐπειδὴ φοβᾷται μὴν προχώρησῃ περισσότερο τοῦ πρέ-
ποντος βιάζεται νὰ μοῦ ἐξηγήσῃ γιὰ λογαριασμὸ ὅλων
σας πῶς καὶ μιλᾷτε μαζί μου τόσο «θαρρετὰ, φι-
λικὰ, ἀγαπημένα». Περιττό! Ἀν εἴπει' ἀπὸ δέκα
φύλλων ἐπικοινωνία δὲν εἶχαν ἀποκατασταθῇ μεταξύ
μας σχέσεις ποῦ νὰ ἐπιτρέπουν τὸ «ἀγαπητέ», τότε
δὲν ἐκάμαμε τίποτε! Μὰ ὅσο γι' αὐτὸ εἶμαι βέβαιος.
Ἐκεῖνο γιὰ τὸ ὅποιο δὲν εἶμαι βέβαιος ἀκόμα, εἶνε
ὅτι ἡ ἐπικοινωνία αὐτὴ ἀποβαίνει καρποφόρος ὅσο
πρόπει, γιὰ νὰ εἶμαι ἱκανοποιημένος. Ἀλλὰ πέτε:
πῶς νὰ τὸ καταλάβω ἐγὼ αὐτό; Ἀπ' τὰ γραπτὰ σας;
Χρ., ὁμολογεῖς βέβαια δὲν μοῦ λείπουν—κάθε ἄλλο
ἀπ' τὰ πράγματα ὅμως, ἀπὸ ποιητικὴ καλλιτέρευσιν
τῆς συνεργασίας, δὲν προκύπτει πολὺ σαφῶς. Ὡς τὴν
ὥρα δηλαδὴ μόνο οἱ ἴδιοι μπορεῖτε νὰ καταλάβετε ἂν
ὠφεληθθε σημαντικὰ ἢ ὅχι.

Ἐγερῶν τὸ «Δεκαπεντάστιχο» τοῦ κ. Ἀντύπα.
Στοὺς κ. κ. Λαγκ., Βαλ., Παντ., Τροπ., Ἰωαν., Αἴν.,
καὶ ἄλλους θ' ἀπαντήσω τὴν ἐρχόμενη ἐβδομάδα.

Ο ΑΡΧΙΕΥΝΤΑΚΤΗΣ

Ὁ Μανωλὶὸς, εἶχε τὸ πείσμα του! καὶ στὴ Ζωῖ-
τσα, τὴν κλησάρισσα τῆς Ἀγίας Ἀννας ποῦ περ-
νοῦσε κούτσα-κούτσα καὶ τοῦλεγε...

— Ἀμ δὲν τὴν κλείνεις πιά Χριστιανέ. Χαῖρι καὶ
προκοπὴ δὲν κάνει πιά. Ὁ κόσμος θέλει μπύρα,
ξύπνησε, πολιτίστηκε, κακόμαθε πιά. Τὶ νὰ τὰ κάνει
τὰ παληοσκαμινὰ σου... Αὐτὸς ἀπαντοῦσε:

— Ἀῖντε, γρηὶά κουτσάβλω! Ἐδῶ θὰ πεθάνω
μωρή, σιγοπίνοντας τὴ κεχρημαρένια μου. Μονά-
χος. Ἐνα ξερὸ κορμί εἶμαι... ἐγὼ δὲν τὴν ἀπαρ-
νιέμαι σὺν καὶ σᾶς.

Λοιπὸν, κανένας δὲν ἐρχότανε πιά. Τὰ δυὸ βα-
ρέλεια στερωμένα στὸν τοῖχο, στὰ πάτερὰ τους,
ἔμεναν γεμάτα, καὶ οἱ πύρροι κατακίτρινοι και-
νούριοι, εἶδειχναν πῶς δὲν τοὺς ἀνοίγαν συχνά.
Ἀράχνης ἤρχισαν νὰ πλέκουν τὰ ὑφάδια τους τρι-
γύρω, καὶ ἡ σκόνῃ μαζεῖται στὸ στῶμα στὰ βαρέ-
λια, στὰ σκαμινὰ, στὰ τραπέζια καὶ στὸ τεζάκι.
Ὁ τοῖχος ἐσοκούρισε, καὶ τὰ ποτήρια θολὰ καὶ
σκοτισμένα στὴ γραμμὴ, περίμεναν ἄδικα τὸ χέρι
ποῦ θὰ τὰ χαϊδεύει, καὶ τὰ χεῖλια ποῦ θὰ πιπιλί-
σουν τὸ γύρο τους, καὶ τὴ γλώσσα ποῦ θὰ πλατά-
γιζε ὑστερα μὲ τὴν ἀπόλαυσιν, σὺν ἕνα εὐχарιστῶ
γιὰ τὴν εὐτυχίαν ποῦ χάριζαν! Ἀπ' ὅξω τὸ δρο-
μάκι ἀκατάβρεχτο, σκοτισμένο ἕνα δυὸ καθρόνια
σάβια ἀπὸ τὴν παλὴ κρεβάτια τῆς κληματαριάς
κρέμονταν ἀπὸ πάνω ἔτοιμα νὰ πέσουν! μιά τρι-
ποδὴ καρέκλα πεταμένη στὴ γωνία ἕνα ξεβαμμένο
καὶ γδαρμένο τραπέζι μὲ μιά γλάστρα ξεροῦ βα-
σιλικῆς, κ' ἕνας μπάγκος γυρτός, ἀκουμπισμένος
στὸν τοῖχον...

Κι' ὁ Μανωλὶὸς μὲ τὸ πείσμα του, μονολογῶν-
τας καὶ μουρμουρίζοντας—δὲν τὴν κλείνω...δὲν τὴν
κλείνω... μὴ βλέποντας νᾶρχεται κανένας, νοιώθον-
τας τὰ δυὸ βαρέλεια σὰ νὰ τοῦ σιγολένε—Τὶ μᾶς
κρατᾷς ἔτσι ἀπείραχτα; καὶ τὰ ποτήρια—γιατί δὲ
μᾶς φιλεῖς κανέμ' ἐσύ; Καὶ τοὺς πύρρους νὰ τρα-
γουδοῦν—Πιάσε μας! σφίξε μας!—κάνε μας νὰ τρα-
γουδήσουμε, νὰ σφυρίζουμε... ὁ Μανωλὶὸς ἄρχισε
νὰ πίνει μόνος του καὶ νὰ μονολογῇ καὶ νὰ τσουν-
γυρῇ μὲ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτοῦ του—Ἐβίβα! καλὴ
καρδιά! Τὸ πρῶτο!—Ἐβίβα! ὅξω λύπες, τὸ δεύ-
τερο! Τρίτο! τέταρτο! ὅλο τ' ἀπόγιομα στὴν ἀρχή,
κ' ὑστερα καὶ τὸ πρῶτ'! ἀπ' τὰ ξημερώματα ὡς
τὴν ὥρα ποῦ ξάπλωνε φαρδὺς πλατὺς μὲ μιά χρω-
ματιστὴ μπαντανία στὸν μπάγκο ὅξω ἀπὸ τὴν πόρτα,
κλείνοντας ἔτσι τὴν ἐμπατὴ σὰ νᾶθελε νὰ φυλάξῃ
τὸ θησαυρὸ.

Μιά βραδεῖα, ἔτσι καθὼς ἦταν ξαπλωμένος, πτω-
μένος πλειότερο ἀπὸ κάθε ἄλλῃ φορὰ, τὸ κεφάλι
τοῦ ἄρχισε νὰ γυρῇ ἀκράτητο! καὶ μέσα του νὰ
περνῶν μονομιᾶς σὺν ἀστραπὲς ὅλες οἱ παλιὲς
θύμησης. Παιδάκι μὲ τὴν ποδίτσα στὴν παρακάτω
ταβέρνα ποῦ κλείσει κ' αὐτὴ ἔπειτα μὲ τὸ λιγιστὸ
κομποδεμά του ν' ἀνοίγῃ τούτη, σαράντα χρόνια
πρίν. Ὅλο κοκκινοβαμένα σκαμινὰ, τραπέζια, πα-
ραθυρία, τεζάκι, βαρέλεια. Ὁλοπράσινη ἡ κλημα-
ταριά ἀπὸ πάνω στὸ δρομάκι! δροσερὰ καταβεργ-
μένο τὸ κατώφλι: Βασιλικοὶ καὶ Λουῖζες σὲ κάθε
τραπέζι ἀπάνω. Οἱ περιπλοκάδες νὰ πνίγουν τὰ
παράθυρα καὶ τὴν πόρτα μὲ τὴν πράσινη στολή
καὶ τὴς μαβιὲς καμπανέλες, κ' ἡ πετροπέδικα στὸ
καλαμωτὸ κλουβὶ τῆς νὰ βγάξῃ τὴν κόκκινῃ μύτη
κ' ἔπειτα νὰ τὸ λήν... νὰ τὸ λήν μὲ τὴν αὐγὴ, μό-
λις ξεμύτιζε τὸ χάσμα! Ἐπειτα τὰ βράδια καὶ
τὰ δειλινὰ, καὶ τὰ Σαββατόβραδα οἱ λεβέντες τῆς
γειτονίας καὶ τὸ βιολὶ, καὶ τὸ σαντούρι κ' ὁ ἀμα-
νὲς καὶ τὸ ξενύχτι κ' ὁ χαλασμένος κόσμος τῆς γει-
τονίας καὶ τὸ κρυφτόφραγμα ἀπ' τὰ παραθυράκια
καὶ τὴς γυάλλες:—Τὶ τρεχεῖ μωρέ;—Στὴν ταβέρνα
τοῦ Σαντορινήου τὸ βροντᾶνε!

Καὶ γυρῶν καὶ στοφογυρῶν οἱ θύμησης, ὅ-
λες στὴ γραμμὴ κ' ἄλλες ἀνακατεμένες ἴσαμε
τὴν ὥρα ποῦ ὅλα ἐθάμπωσαν, ἐθόλωσαν κ' ἔγιναν
ἕνα μέσα στὸ ταραγμένο μυαλό του... Τὸ πρῶτ'
πρῶτ' ποτὶ τὴν Ζωῖτσα ἡ κλησάρισσα πηγαίνον-
τας νὰ σκουπίσῃ καὶ στυρίσῃ στὴν Ἀγία Ἀννα
—μεγάλῃ τῇς ἡ χάρις—εἶδε παρᾶξενά τὸ Μανωλὶὸ
πληγμένο στὴν μπαντανία νὰ κοιμᾷται ἀκόμα!
Ἀλλὰ καίτω στὸ χῶμα καὶ κάτω ἀπὸ τὸ μπάγκο!

— Σημέριος Μανωλὶὸς...
Μὰ κανένας δὲν τῆς ἀποκρίθηκε! Ὅταν γυρ-
ποῦσαν τὰ δυὸ βαρέλεια ἀπ' ὅξω, ἀνέβησαν με-
βὴ θλαβερώτατ' ἄδεια καὶ τὰ δυὸ, ἴσαμε τὸ σῶ-
μα: Ἡ μικρὴ ταβερνούλα εἶχε στερέψει σὺν τὴν
ἀντικρινὴν μαρμαρένια βρύση! Ὁ κισσὸς σωφί-
στηκε κάτω στὴ γούνα τῆς πλίντας τῆς τελευ-
ταῖα σκαλῆς τῆς κ' ὁ Μανωλὶὸς σὸ κατώφλι
τῆς ταβέρνας τοῦ ρουφῶντας τὴν ὑστερὴν σκαλα-
ματιὰ! ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΓΓΕΛΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ Καρ. Χατζή

ΗΜΕΡΟΜ. 29-9-78

ΑΡΙΘ. 23585

Η ΚΩΜΩΔΙΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Ο ΨΕΥΤΟΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ἢ ΤΟΠΟΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΤΡΕΛΛΟΥΣ!

Ἡ ἡδονὴ λοιπὸν, ὅπως τὴν ἐννοεῖ τὸ Ἑβραϊκὸν εἶναι καὶ αὐτὴν τὴν ἀρετήν καὶ τὸ σκοπὸς τῆς ἀποβολῆς ἐκ τῆς ἐκπαίδευσης. Ὁλοκλήρως τὴν διδασκαλίαν ἐπιδεικνύει καὶ προσελκύει διὰ τῆς μελέτης τοῦ γραφοῦ καὶ πνευματικῆς κόπης στὸν ἄνθρωπον — καὶ μὴ ἀποκήρυνση τοῦ ψυχικοῦ—αὐτὸ ἀπαγορεύει. Ὑποδείκνυται μαθητὰς τὸν οὐ δὲν εἶχε ἱκανοὺς διὰ ἑστέρας οὐδεὶς τὰς ἀρχὲς τὸν δὲ ζήσους ἀνέμενε τὸν αὐτὸν ὅσον ὅσα θεοί.

Πολλοὶ καὶ διολογίσθησαν διὰ τὴν ἡθικήν τοῦ Ἑβραϊσμοῦ εἶναι ἀρετὰ ἐξωτερική. Ἐπιδεικνύει τὴν ἀντιλήθεισιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν τελείαν ἀνεξαρτησίαν ζωῆς θύος καὶ ἀπομονωτικὰ ἐνέκταις. Ἐργασίας θεωρεῖ πολυτέλειαν ἀγαθὴν τὴν ἀποκήρυνσην ὡς πᾶσι, ποὺ μισοῦσι καὶ κύνουσι τὸ ἀπομὸν πλοῦτος τῶν πνευματικῶν. Πόσον ἐκτιμοῦσε τὴν ἀξίαν τῆς ἡθικῆς τὸ Ἑβραϊκὸν δεικνύει—φανερὰ τὰ ἀπορρήματα τὸν : « Ἀπὸ διὰ ἐκεῖνα, ποὺ προσφέρει ἡ σοφία τῶν ἐκπαίδευσαν διόκλησιν τῆς ζωῆς, τὸ ψυχικὸν εἶναι φίλον. » Ἐνεστὶ σημαντικότερον μὴ ποιοῦν τὴν ἡθικήν καὶ πίνουσι, παρὰ τὴ τρώμενην καὶ πίνουσι. Διότι ἄνευ φίλου ἡ ζωὴ εἶναι αἰσιμαὶ λίγων ἢ λίγων. » Ἄξιον τοῦ φίλου σὺν ὀφείλει εἶναι ἀνάγκη ὑποστήσῃς τὸν σὺν σφοδρότερος πόνους καὶ νὰ φοβῆσθης τοὺς αὐτὸν τὸν θάνατον. »

Ποῦ ποὺ ἐκφράζεται τὸ ἀήθλιος αὐτοῦς ἐκμαύσις τῆς νεότητος, ὅπως τὸν ἐξαπατῶνται καὶ καλοῦνται

...το μικρό αμπελόχοιο, ελληνική κυλότητα και γαλ-
 λικά ανάμικτα... Μά δὲν μου λέτε; Ἦταν
 ταγματάρχης σὺν στρατῷ;

φρόνους γινώ! Νά σταματήσῃ ἡ κυκλοφορία!
νωματάρχης. (Ἐρχεται ταραγμένος).— Τους τρελ-

αρχος. — Γὰ τὸ Θεό! Μὴν τοὺς πλησιάσῃ
κανείς! Ἀνοίγετε!

Η ζωή όμως από Παρίσι είχε καταστή δύσκολη. Ο συγγραφέας των τεσσάρων Ίπτανών της Αποκαλύψεως έλαβε τότε επιστολήν μιας άμερικανίδος κυρίας, η οποία του προσέφερε 300 δολάρια διά το δικαίωμα μεταφράσεως και εκδόσεως του έργου τούτου εις τας αγγλοφώνους χώρας. Ο συγγραφέας έδεχθη και το έργο εκείνο, ποι έπωλήθη αντί πινυακίου φακής, τίν έκαμε διάσημον εις όλην την Αμερικανήν, τιτουθεν εις 500.000 και πλέον αντίτυπα!

Αλλ' οι Αμερικανοί εκδόται δεν εφάνησαν άγαριστοι και μολοντί ο συγγραφέας δεν είχε κατά νόμον κανέν άπολύτως δικαίωμα επί της μεταφράσεως του έργου, και με χειρονομίαν τόσο άμερικανικήν όσον και εύγενή, τόν παρεκάλεσαν να δεχθί ήνα πρωτόν έμβλημα, το όποιον ακολουθήσαν και άλλα...

Αλλ' οι Αμερικανοί έδεξιλωσαν και κατ' άλλον τρόπον την εύγνωμοσύνην των προς τόν συγγραφέα. Μόλις έπαύσαν τόν πόδα τον στήν άμερικανικήν γήν τόν έδωσαν από τιμητικόν τίτλον καθηγητού του Πανεπιστημίου της Ούασινγκτόν.

Μετάξυ του 1894 και του 1902 ο Ίμπάνιελ συνέγραψε την πρώτην σειράν, άρτότερον δέ, από του 1903 μέχρι του 1908, την δευτέραν σειράν των έργων του, όλων ισπανικής υποθέσεως. Οι *Αργοναυται* είναι έργον υποθέσεως άμερικανικής, ογκωδέστατον και συνεγάρη του 1913-1914. Κατά την διάρκειαν του πολέμου (1916-1919) συνεγάρη το πολυμεκόν τριτίτηνον του, εις το όποιον περιλαμβάνονται οι *τέσσαρες Ίπτανόι της Αποκαλύψεως*, το *Mare nostrum* και οι *Έχθροι της γυναικός*.

Εις τας άρχάς του σταδίου του ο Ίμπάνιελ έπέστη την επίδοσιν του *Zola*, ήτις όμως φαίνεται εις ένα μόνον έργον του, ενώ εις όλα τα άλλα κυριαρχεί το άτομικόν πνεύμα του συγγραφέως και η έντελής προσωπική του σφραγίς. Η περιγραφή του δυνάμεις εις τα κατόπιν έργα έθεωρήθη άνωτέρα της του *Zola*, ή δέ έξαρσις του έργου του *Μεσα στής Πορτοκαλίας* μόνον με το *Πορ* του *Ντανοντίσσιο* διαφέρει τόνον ολίγον από το έργον του ισπανού μυθιστοριογράφου. Η άλκιμοδοξία του *Zola* δεν συναντάται πουνθεν εις τα έργα του ισπανού συγγραφέως, το όποιον ο πλούτος και ο χρωματισμός είναι κάτι μοναδικόν. Τα έργα του Ίμπάνιελ εγγράφησαν όλα επί της βάσεως εμπειριστικού μινιμουμού *ρεπερτάζ*, όποιον μελέτης εκ του φυσικού του θέματος και' όλος αιώσις τας όψεις. Αρκεί να ειπωθίαι ότι διά να γράψη τήν έργον του *Άνθος του Μαίον* ο Μαλσάκο άνεμίχη με λαθρεμπορεύς και παρηκολούθησε μέσους Αλγερίων τας φάσεις των περιπετειών των. Συντάσσει με καταπληκτικήν εύγένειαν. Το ύφος του είναι ρητορικό, άρμονικόν, άπλόον και πλαστικόν. Ως δημοσιογράφος ήμπορεί να παρβληθί με τόν *Μωπασσάν*. Η άγαστη του προς την φύσιν είναι ζωηρότατη. Και, μολοντί πεζογράφος, είναι κατά βάθος από τοις ήμυλιότεροις ποιητάς της ζωής.

Σόννικα ή *Έστία* είναι έργον άρχαίως υποθέσεως, πού έχει άναλογίας με τήν *Σαλαμπά* του *Φλωμπέρ*. Η *Σόννικα* και *άθηναία* την καταγωγήν και ο έλλην Άκταίον και ο Άννίβας παίζουν τούς κυριωτέρους ρόλους εις το έργον τούτο, το όποιον υπενθυμίζει την δρασερότητα του *Θεοκρίτου* με τοις κλασικωτέροις τόνους, μεταφράζεται δέ ήδη διά να παραδοθί εις το έλληνικόν κοινόν.

Είναι από τα όλιγα άριστουργήματα που ήμπορούν να παρβληθού μόνον με τα έργα άρχαίως υποθέσεως του *Ανατόλ Φράνς* και του *Πιέρ Λονίς*.

Η άγνόησις που παρατηρείται εις τα έργα του Ίμπάνιελ άντιθέτως προς άλλους μυθιστοριογράφους της ρεαλιστικής σχολής, είναι άντανάλασις του ίδιου του βίου. Διτός και άπέριτος, διεγερθή άρδς όπως ή φύσις την όποιαν λατρεύει και την όποιαν ούδέποτε έπρόδοσε.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΕΜΠΟΙΟΥΝΤΑ ΤΡΟΜΟΝ

ΑΠΕΙΛΟΥΜΕΘΑ ΥΠΟ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΥ!

Μήπως δι' αὐτὸ χρειάζεται ἀπὸ τώρα ἡ ἀνθρωπότης νὰ ἀρχίσῃ κατασκευάζουσα μίαν πελορίαν κιβωτῶν τοῦ Νῶε; Ἀλλὰ πάλιν, ὅσο πελορία κι' ἂν εἴνε, ποιοὺς θὰ πρωτοπάρῃ;

ΑΙ ΠΟΙΚΙΛΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΖΩΗΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΣΦΑΙΡΑΣ

Αἱ κακοκαιρίαι τῶν τελευταίων χρόνων, οἱ σφαίρειδες ὄγκοι χιόνος, σεισμοὶ καὶ καταποντισμοὶ, ἐπισποῦν διὰ μίαν ἀκόμη φοράν τὴν προσοχὴν μας ἐπὶ τῆς σφαιρῆς ζωῆς ἀπὸ τὴν ὁποίαν πάλαιτις ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς σφαίρας. Πράγματι, ὅταν ἐξετάξῃ κανεὶς, τὰς ἐπὶ τῆς σφαίρας πολυαριθμοὺς ἐκδηλώσεις ζωῆς, δὲν κρατεῖται ἀπ' τὸ νὰ μὴ τὰς συγκρίνῃ πρὸς τὰ ζωικὰ φαινόμενα ἐμφύχου ὄντος.

Ἡ γῆ μας, ἐν πρώτοις, εἶναι ἐν σύστημα κυκλοφορικόν, ὡς εἰπομεν, ἀποτελούμενον ἀπὸ τὰ θαλάσσια ὕδατα τὰ ἐκτεινόμενα ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μεταφερόμενα διὰ τῶν νερῶν, συμπυκνόμενα ἐπὶ τὸν ὀρέων, καὶ ἐπιστρέφοντα εἰς τὸν Ὀκεανόν, διὰ τοῦ δικτύου τῶν χαμῶδων, τῶν ρυάκων καὶ τῶν ποταμῶν.

Ἡ γῆ μας εἶναι ἀνεκτικὴ ἀρκετὰ νὰ μείνῃε δύο ἡμέρας εἰς οὐρανῷ, ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς ἐπιφάνειας τῶν θαλάσσιων ὕδατων νὰ ἀναβῇ καὶ νὰ καταβῇ δύο φορές ἐντὸς ἑκοσι τεσσάρων ὥρων καὶ πενήκοντα πρώτων λεπτῶν, ὅπως θὰ ἔκαμεν δηλαδὴ ἐν γυμνασίῳ ὁν, διὰ νὰ ἀνυψώσῃ τὸ στήθος καὶ νὰ γεμίῃ ἑστὶ μετὰ τοὺς ἀπερᾶτους πνευμονόους τοῦ.

Ἡ γῆ μας τρέμει καὶ βρῆμι. Συνεχῆς κατακλυσμοὶ μὲς τὸ δεικνύουν, συχνὰ μάλιστα πολὺ ἄσχημα. Ἡ γῆ μας τέλος, εἶναι ἐν σύστημα νευρικόν. Ἠλεκτρικὰ ρεύματα τὴν διετρέφουν ἀνεῳχτῶς τεράστιοι σπασμοὶ τὴν κλινούν κατὰ τὸν αἰθέρα.

Ἡ ἥλιος εἶναι ὁ ὑπερταύς ρυθμιστὴς τῶν φαινομένων τῆς γῆς καὶ δὲν θὰ παρητηθῇ βεβαίως τῶν δικαιωμάτων του. Ἀδρὸς εἶναι πού, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἀκτίνων του, οἱ ἀσχηρότεροι βράχοι τῶν ὑψηλοτέρων ὀρέων θερμαίνονται, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας. Ἀλλὰ μόνον πρὸς τὴν φωτισμένην πλευρὰν ἐκ τούτου οἱ βῆτοι ὑπερστραγγισμοὶ οἱ προκαλούμενοι ἐκ τῆς ἀνίσου διαστολῆς. Σημειωτέον δὲ ὅτι οἱ βῆτοι καὶ ἀνισοὶ οὗτοι ἀποστραγγισμοὶ ἐπανελαμβάνονται κατ' ἑκάστην, διακοπόμενοι μόνον κατὰ τὴν νύκτα καὶ ἔχουσι δὲ ἀποτέλεσμα τὴν λύσιν τῆς συνεχῆς μετὰ τῶν συνθετικῶν μερῶν τῶν βράχων, λύσιν μέχρι διασπάσεως καὶ σχομοῦ τῶν ἐπιφανειῶν τῶν.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον ὁ ἥλιος ἔχουσι καὶ ἄλλων ἐπιδρομῶν τὴν βοήθειαν. Συμπυκνούμενη αὐτὴ ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν κορυφῶν, εἰσχωρεῖ ἐντὸς τῶν βράχων σχιζομένων τῶν βράχων, ὅπου τὸ φύκος τὴν πῆζει. Μὲ

τὴν πῆξιν τὸ ὕδωρ αὐξάνει κατ' ὄγκον καὶ ῥηγνύει δι' ἀκαταμάχητον δυνάμειος, τὰ πέτρινα τοιχώματα ἐντὸς τῶν ὁποίων ὁ πάγος εἶναι σχηματισθῇ. Οὕτως οἱ βράχοι θρίπτονται καὶ συντρίβονται. Ἀλλ' εἰς τὸ σκεῖνον τοῦτο παρεμβαίνει καὶ τρίτος ἐχθρὸς: ἡ βάρυτης.

Οἱ βραχυόδεις ὄγκοι οἱ σχηματισθέντες ἐκ τῶν ὀρέων εὐρίσκονται ὑπὲρ τὴν μέσιν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, χάρις εἰς τὴν προσπίπτειν τῆς ὑποχθονείου δυνάμεως ἥτις εἶναι ἀνατρεφὴ καὶ κλῆψ, τὸν στερεὸν φλοιὸν τῆς σφαίρας. Ἡ προσπίπτειν αὕτη, ὅπως φέρει τοὺς βράχους εἰς ἐπιφάνειαν ὑψηλοτέραν ἔχει πρὸς στιγμὴν νικήσῃ τὴν βάρυτητα, ἀλλ' ἥδη αὕτη ἐτοιμάζεται νὰ λάβῃ τρομερὰν ἀντεδίκην. Ἐκείνοι οἱ βραχυόδεις ὄγκοι, τοὺς ὁποίους εἶδομεν διασκορπισμένους ὑπὸ τῆς ἡλιακῆς θερμότητος, κατόπιν δὲ τεμαχίζομενους τῆς δυνάμεως τοῦ παγιομένου ὕδατος, κατακλυνόνται ἐπὶ τοῦ περὶ τῶν ὀρέων καὶ σχηματίζονται ἐκεῖ ἀπαιδέτως σωρούς, τοὺς ὁποίους τὰ ὄμβρια ὕδατα κατακρημνίζονται.

Ἐξ ἄλλου ὡς νὰ μὴ ἦρουν αἱ πλημμυρεῖς, τὸ πένν ὕδωρ θέτει εἰς ἔργον καὶ ἕτερον συμπράκτορα: τὴν συνδυασμένην ἐπίδρασιν τῆς γῆς καὶ τοῦ πάγου.

Ἡ γῆν, ἐπισυρρεθεῖσα ἐπὶ τὸν ὑψηλοτέρων ὀρέων, παραμένει μετέωρος εἰς τὰ πλεῖστα τῶν κατὰ σταθμὰς πυκνὰς. Ἀλλ' ἡ ἰσορροπία τοῦ μετεωρισμοῦ ἐκείνου εἶναι πρόσκαιρος. Ὑπὸ τὴν ἐλαστικὴν ἐπίδρασιν, ἰδίᾳ δὲ τοῦ ἀνέμου ὅστις πνέει ἀπὸ νότου διαβάνει τὰς Ἀλπεῖς, τίθει ἐν μέρει τὰς συσσωρευμένας χύμας, αἱ ὁποῖαι καταπίπτουν εἰς ὀγκολίθους, συμπαρασύρονται ὑπερμεγέθεις πέτρας, αἵτινες, μὲ τὴν σειράν των, κατακρημνίζονται ἐπὶ τὸν κλίτον καὶ καταστρέφονται πᾶν ὅ,τι συναντήσονται κατὰ τὴν διαδρομὴν των.

Κατὰ τὴν μεγαλοπρεπὴ ταύτην κἀθόσον τεράστιον βράχον πάγου φέρονται ὡς γιγαντιαία πλάνα, ἀποσπῶν ἐκ τοῦ ἐδάφους τὰ φράγματα, τὰ ὁποῖα ἡ σκληρὰ μεταρροή ἔχει ἰσοπεδώσῃ μετὰ μίαν συνεχῆ τριβὴν καὶ ἡ ἐπιστάντι ἰσορροπία καὶ τὸ φέρον εἰς χαμηλότερα ἐπίπεδα. Οἱ χειμαρροὶ τότε, ὅστις πρὸς τὴν ἐκτεταμένην ἐκτεταμένην τῶν γεωολογικῶν παροχόντων, παρασύρουν φραγμοὺς καὶ λίθους, καὶ τοὺς φέρονται ἐγγύτερον πρὸς τὰς ἐκβολὰς των.

Τέλος, μετὰ ἡμεῖς διπλῶν, τὸ ὕδωρ ἐπιτίθει κατ' αὐτὸν, θὰ ἔλεγον σχεδὸν προδοτικῶς. Σχηματίζονται οὕτω ρήγματα καὶ ἀποσπῶνται βράχοι ὑπερμεγέθεις, πολλὰκις χρησιμίζονται εἰς τὰ χαμηλότερα προκαλούμενους δ' ἐνίοτε καταστροφὰς.

Πῶς νὰ ἐκτιμήσωμεν τὰ τοιαῦτα ἔργα καταδράσεως; Οἱ γεωλόγοι προσδιορίζουν εἰς 10 κυβικὰ χιλιόμετρα τὸ πᾶν τὸ ὕλικον ὕπερ τὰ ὕδατα ἀποσπῶν κατ' ἑτος ἐκ τῆς στερεῆς γῆς διασκορπισμένον τὸ ὕλικον τούτου ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ βυθοῦ τῶν θαλάσσιων. Θ' ἀπετέλει στρώμα πάχους ἐνὶ τριακοστού τοῦ χιλιστομέτρου τούτου.

Ἐξ ἄλλου ὁ ὄγκος τῶν ὑπὲρ τὴν θαλάσσιαν ὕψον μερῶν τῆς γῆς ἐκείνων ἐκατομμύριον κυβικῶν χιλιομέτρων, καὶ τὸ μέσον ὕψος αὐτῶν 100 μέτρων. Θὰ ἦρουν λοιπὸν ἐπὶ ἐκατομμύρια ἑξ ἑκάστη δὲ νὰ ριφθῶν ἐξ ὅλο κλήρου εἰς τὸν βυθὸν τῶν θαλάσσιων ὕλικα προσερχόμενα ἐκ τῶν ἡμερῶν. Καὶ τότε ἡ γενικὴ ἐπιφάνεια τῶν ἡμερῶν θὰ ἀνωδύνητο περὶ τὰ 400 μέτρα.

Ἀλλ' ἡ γῆ μάχεται ὑπὲρ τῆς ζωῆς δι' ἀπέλπιτος ἐνεργείας. Οἱ ποταμοὶ συμπαρασύροντες πρὸς τὰς ἐκβολὰς των ἐν μέρῳ τῶν ὕλικων τῶν ἀποσπῶν ἐκ τῆς γῆς χέρσους, σχηματίζονται καὶ κορᾶλλα ἐγγερούσι, διὰ τῆς ἀπ' αὐτῶν ὀνίων συσσωρεύσεως, τὰ μικρὰ τῶν ἀποδομήματα, ὑψηλοῦς, ἀντερείσονται, «φράγματα» ἐξ ὀλοκλήρων νήσων, καὶ — ὑστάτη καταφυγὴ — ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, μετὰ ἐπισκοπὴν φθάνει πρὸς βοήθειαν τῶν ἀπειλούμενων πλείων. ἡ εὐνοϊκὴ ἐνέργεια, ἡ ὁποία ὑπὸ μορφὴν ἡφαιστεογενῶν ἐκρήξεων ἐξανατρέπει διὰ τῶν κρατῶν ὑπερμεγέθεις λίθους, λάβρας, καὶ ὅστις αὐξάνονται τὸν ὄγκον τῶν γῆινων ὕψων.

Ἀλλὰ, φεῖ! ταῦτα πάντα εἶναι ἀπὸ ἀνακούφισις, ὅχι θανάσιμα. Ἡ νόσος ἀτυγῶς, εἶναι ἀνίατος! Ἡ γῆ εἶναι καταδικασμένη, πάντως, νὰ ἐξαφανισθῇ ὑπὸ τὰ ὕδατα. Μόνον αἱ κορυφαὶ τῶν ὑψηλοτέρων ὀρέων θὰ διατηρηθῶνται ἐν τῇ ὕδρῳ συνόδῳ ὑπὸ τὴν ὁποίαν θὰ εἶναι θαμμένη ἡ μικρὰ βιοκαλιξ.

Ἀλλ' ἐντὸς αὐτῆς θὰ συγκινηθῇ ἀκόμη πᾶθι, ὅς ὅς, τὴν τελευταίαν, μετὰ κατακλυσμῶν.

B. Σ. ΟΥ

FEMIPANT. — Hendrichie Stoffels [Μέρος τοῦ πίνακος].

ΤΟ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑ ΤΟΥ
CLAUDE FARRÈRE

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΣΚΟΤΩΣΕ

[6] Τέσσερα βήματα μακριά μου

στάθηκε, μ' ἔκλειρε τρυφικότητα καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου.

Ἦταν ἰσορροπία καὶ μὴ συνεισέστη καὶ τὸνομα τοῦ Ἀ-
λφόνσου

Η ΕΘΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΜΙΑΣ ΓΕΝΕΑΣ ΚΑΛΟΧΟΡΤΑΣΜΕΝΗΣ Κ' ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΜΕΝΗΣ ΑΠ' ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΗΣ

ΑΜΑ ΑΠΕΚΤΗΣΕ ΤΗΝ ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΑ ΤΗΣ Η ΟΛΛΑΝΔΙΑ ΑΠΕΚΤΗΣΕ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ ΔΙΚΗ ΤΗΣ ΕΞΑΙΣΙΑ

[ΙΣΤΟΡΙΟΚΡΙΤΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ Κ^Υ Σ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ ΜΕ 5 ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΟΛΛΑΝΔΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ]

Ἡ ἀνθήσις τῆς ὀλλανδικῆς τέχνης συμβαδίζει μετὰ τὴν ἀκμὴν τῆς Ὀλλανδίας ἐφ' ὅσον ἦτο συνδεδεμένη μετὰ τὴν Φλάνδραν, καὶ ὑποτελὴς εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἡ τέχνη τῆς ἐσσυζήτετο μετὰ τὴν Φλαμανδικὴν χωρὶς νὰ παρουσιάσῃ ἰδιαιτέρα χαρακτηριστικὰ ὥστε νὰ ἀξιοῦνται καὶ ἰδιαιτέρας μελέτης.

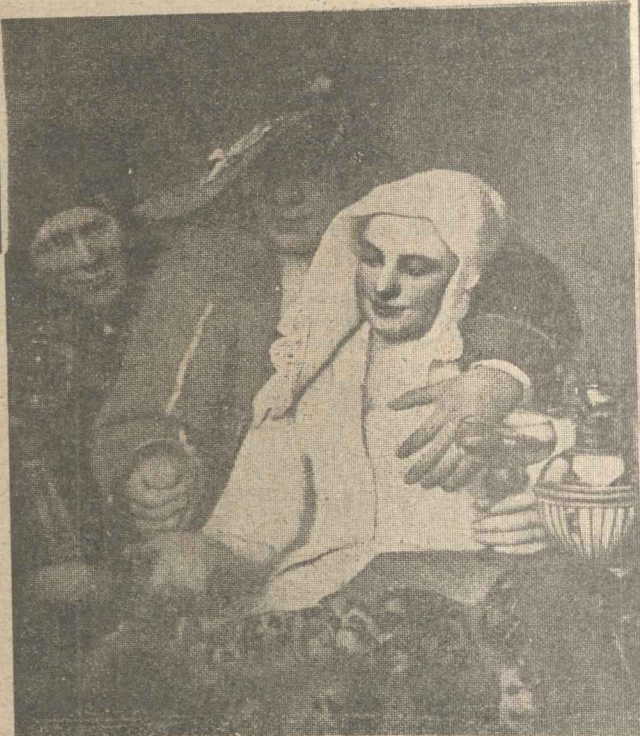
Ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος κάποια χειραφέτησις γίνεται ἐκδηλός, πού ἀρχίζει μετὰ τὸν Φράντς Χάλς (1580—1666) καὶ φθάνει εἰς

τὸ ἀπόγειον μετὰ τὸν Ρέμπραντ τοῦ ὁποίου ἡ τέχνη δὲν ἀναγνωρίζει οὔτε χρόνον, οὔτε, πρὸ παντός, σύνορα. Εἶνε ὁ μέγας τεχνίτης παντός χρόνου καὶ παντός τόπου.

Ἡ Ὀλλανδικὴ ἀνεξαρτησία συνετελέσθη εἰς τὰς βορείους ἐπαρχίας. Τὸ νέον κράτος ἀνδρῶνται εἰς δύναμιν καὶ ἰδέας χειραφετήσεως θρησκευτικῶς καὶ πολιτικῶς. Ὁ Καλβινισμὸς εἶνε τὸ νέον

μᾶς ἔδωσαν ζωντανὴν τὴν ζωὴν τῶν χωρικῶν τῆς πατρίδος των. Παραλλήλως ἀνεφάνησαν ἐξαιρετοὶ ρωπογράφοι, ὅπως ὁ Τέρμπορχ (1617—1681), τοῦ ὁποίου δίδομεν τὸ κυνήγι τῶν φύλλων, ὁ Πέτερ Χόχ (1630—1677) καὶ ὁ Γιάν Βερμέερ ντὲ Δέλφτ (1632—1675), ὁ ἀνώτερος τῶν τριῶν εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ φωτός καὶ τοῦ χρώματος καὶ προδρόμος τῶν ζωγράφων τοῦ ὑπαίθρου. Ὡς δείγμα τῆς λαμπρᾶς τέχνης τοῦ δίδομεν ἓνα τμήμα ἀπὸ τὸν μεγάλον πίνακά του: τοὺς οἰνοπότας.

Ὅλα τὰ μυστικὰ τοῦ φωτός καὶ τοῦ χρώματος, οἱ πλέον ζωηροὶ τόνοι συνδυασμένοι μετὰ τὰς σκιὰς καὶ τὰ σκότη, εἶνε κτήματα τοῦ ζωντανοῦ Μετσοῦ (1630—1667). Τί παρρησιαστικὰ εἰς τὸ ἄρρωστο παιδί καὶ ποία ἀποτύπωσις τοῦ τρυφεροῦ μητρικοῦ ἐνδιαφέροντος. Ὁ Γιάν ντὲ Στέεν (1626—1679) ἐπίσης μᾶς ἀφίηκεν

θεμέλιον, ἀλλὰ καὶ ἡ κυριώτερά ἀφορμὴ τῆς Ὀλλανδικῆς τεχνουργίας. Ἀπαγορεύει τὴν θρησκευτικὴν ζωγραφικὴν καὶ οἱ ζωγράφοι τῆς Ὀλλανδίας, πιστὰ τέκνα τῆς πολιτείας, στρέφουν ὅλην τὴν ζωτικότητά καὶ τὴν παραγωγὴν τῶν πρὸς τὸν πατροπαράδοτον Νατουραλισμὸν. Βεβαίως ὁ Νατουραλισμὸς αὐτὸς εἶνε πολὺ Φλαμανδικός, ἀλλὰ εἰς τὰς Ὀλλανδικὰς χεῖρας ἔλαβε μίαν νέαν λάμψιν ὥστε νὰ ἐπισημάνῃ τὸν γυνήτορα καὶ νὰ ἀποβῇ ὁ κυριώτερος χαρακτὴρ τῆς Ὀλλανδικῆς τέχνης. Μαζὺ μετὰ τὸν Νατουραλισμὸν οἱ Ὀλλανδοὶ ζωγράφοι ἔχουν παραδοθῇ εἰς μίαν εἰλικρινὴ καὶ ἀπλὴν ἀναπαράστασιν τοῦ ὅ, τι ἐβλέπον. Ἐκτελοῦν τρόπον τινὰ τὴν προσωπογραφίαν τῆς ἀγαπῆτης πατρίδος των διὰ τὴν ὁποίαν εἶνε ὑπερήφανοι. Ἀγαποῦν τὴν χαμηλὴν πεδιάδα μετὰ τὴν ὑποκύανον διήλην, τὰ γεμάτα ζωὴν καὶ κίνησιν χωρία μετὰ τοὺς χαρούμενους καὶ τραγουδῶντας μύλους, τὰς διώρυγας μετὰ τὰ προγαστὰ πλοία ὅμοια μετὰ τοὺς εὐτυχεῖς ζυθοπότας κυβερνήτας των, τὴν ἐργασίαν τῶν ἀγῶν, πού συνενώνουν τὸ ὠφέλιμον μετὰ τοῦ ὠραίου, τὰ σιτηρὰ μετὰ τὰς τουλίπας καὶ τοὺς ὑακίνθους, τοὺς χοροὺς καὶ αἱ διασκεδάσεις τῶν χωρικῶν, οἱ περιήρημοι κερμέες, αὐτὰ θέλγουν τοὺς Ὀλλανδοὺς ζωγράφους καὶ ἐμπνέουν τὴν παλέτταν των εἰς χειμάρρους χρυσοῦν χρωμάτων. Οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων καὶ οἱ χωρικοὶ γίνονται ἀφορμὰ ἀριστουργημάτων εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ὀλλανδῶν καλλιτεχνῶν.

Ἡ ζωὴ ὕδρεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Φράντς Χάλς σπᾶνιαν λάμψιν καὶ ἐκφράσιν. Ἰσως κανεὶς ζωγράφος δὲν δύναται νὰ ἐπιδείξῃ τὴν σπᾶνιαν, ἀληθινὰ, δεξιότητά του Χάλς καὶ τὴν καταπληκτικὴν ἐμπνευσιν, ζωντανὴν καὶ ἀέναον. Ἐκτὸς τῶν πινάκων του ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν συμπατριωτῶν του, αἱ θαυμάσιαι προσωπογραφίαι του καὶ πρὸ παντός οἱ μεγάλοι πίνακες τῶν συντεχνιῶν καὶ τῶν Ὀλλανδῶν ἀρχόντων μᾶς εἰσάγουσιν εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ὀλλανδίας τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος τόσο ζωηρά, ὥς νὰ εἶνε σύγχρονος ἡ μακρυνὴ ἐκείνη ἐποχὴ. Ὁ Βάν ντέρ Χέλστ (1613—1670) ἠκολούθησε κατὰ πόδας τὸν διδάσκαλον Χάλς. Δύο ἄλλοι μαθηταὶ του, ὁ Ντίρκς Χάλς καὶ πρὸ παντός ὁ Ἀντριέν Βαν Ὀστάντε (1610—1685)

τοῦτοισιν εἰς τὴν ζωὴν καὶ σκέψιν. Ἡ σκέψις καὶ ἡ οὐνεροπόλησις δὲν εἶνε εἰς τὸν ἀπὸ τὸν κύκλον τῆς ζωῆς του, ἀπὸ τὰς δύο συνθέσεις του, τὴν Σάκκω καὶ τὴν Αἰντοίχης Στέφελς, τὰς φίλας τὸν εἰς πᾶσαν ἡλικίαν καὶ ἡ σκέψις του ἐκτετατὴ εἰς τὴν ἀποτύπωσιν τῆς ψυχῆς του.

ἔογα γεμάτα ἀπὸ χαρὰ ζωῆς καὶ φρεσκάδα. Ἠγάπα νὰ ζωγράψῃ οἰζογενεϊακὰς σκηνὰς γεμάτας ζωὴν καὶ κίνησιν. Οἱ θάουροι τῶν χωρίων, τὰ κατηλιὰ, οἱ ἔρωτες καὶ αἱ φιλονεικίαι τῶν συντρόφων του καὶ συμπατριωτῶν του εἶνε αἱ πηγὰς τῆς ἐμπνεύσεώς του.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ὀλλανδίας μᾶς εἶνε γνωστοὶ ἀπὸ τοὺς ζωγράφους, ἀλλὰ μᾶς εἶνε γνωστὴ ἐπίσης καὶ ἡ χώρα ἀπὸ τὴν αὐτὴν πηγὴν. Μία σειρά δεξιώδων τοιογράφων καὶ θαλασσογράφων, ἀπετύπωσεν εἰς ὅλας τὰς στιγμὰς καὶ ὥρας τὴν περιέργον Ὀλλανδικὴν φύσιν. Ὁ Βάν Γκέγεν (1596—1659) καὶ πρὸ παντός ὁ Ροσσντάελ (1629—1682) ἐξωγράψαν τὰ ἥρεμα νερά τῶν παραποταμιῶν ἐλῶν, τὰς τρικυμίας τῶν ὠκεανῶν, πού ἐκπνέουσιν εἰς

τὰ ὕδατοφράγματα καὶ τὰς προκυμαῖας τῶν Κάτω Χωρῶν, τὰς θυέλλας τῶν γυνῶν πεδιάδων, μετὰ οὐνεροπόλιν θλίψιν καὶ σκέψιν.

Τὴν χαρούμενην ὁρὴν τῆς Ὀλλανδίας μετὰ τὰ πολέμια ἄνθη, τὴν ἀνοιξιάντην ἀναγέννησιν, ἐξωγράψαν ὁ Χομπέμα (1638—1709).

Οὔτε ζωγράφοι ζῶντες λείπουν ἀπὸ τὴν λαμπρὰν ἐκδήλωσιν τῆς Ὀλλανδικῆς τέχνης, ζωγράφοι ὅπως ὁ Πόττερ, ὁ Διούπλ καὶ ὁ Ζέκαρ Ντέου μετὰ τοῦ Βάν ντὲ Βίλντε πού κλείνουν τὴν σειράν των Ὀλλανδῶν ζωγράφων τοῦ 17 αἰῶνος.

Ἀλλὰ σβύνουσα ἡ Ὀλλανδικὴ τέχνη ἐξετέλει τὴν μεγαλυτέραν λάμψιν τῆς τὸν ισχυρότερον ποιητὴν τῆς ζωγραφικῆς, τὸν ὑπερβαρύνοντα, ὅπως εἴπομεν ἐν ἀρχῇ, τὸν χρόνον καὶ τὸν Ρέμπραντ, περὶ τοῦ ὁποίου θὰ προσπει νὰ γίνῃ εἰδικὸς λόγος ἀπὸ ἄλλων τε εἶνε ὁ μόνος ἄνθρωπος εἰς τὴν αἰσθητικὴν ἀπὸ τὴν αἰσθητικὴν εἶνε μὴ μεγαλοφυΐα οὐνεροπόλησις, ἡ ὁποία ἐκλάσεν ὁλόκληρον κόσμον αἰῶνος ἀπὸ τὴν οὐνεροπόλησιν δὲν εἶνε εἰς τὸν ἀπὸ τὸν κύκλον τῆς ζωῆς του, ἀπὸ τὰς δύο συνθέσεις του, τὴν Σάκκω καὶ τὴν Αἰντοίχης Στέφελς, τὰς φίλας τὸν εἰς πᾶσαν ἡλικίαν καὶ ἡ σκέψις του ἐκτετατὴ εἰς τὴν ἀποτύπωσιν τῆς ψυχῆς του.